

Kurtuluş reçetesinin bol bulunduğu bir zamandayız. Kimi kurtuluşu bilgide, kimi dinde, kimi sanatta, kimi zenginlikte, kimi özgürlükte, kimi başka başka yerlerde arıyor.

Hangisi geçerli? Her durum için geçerli bir reçete olduğuna inanmıyorum. Bu reçetelerin de onları savunan insanların karakterleri ve geçmişleriyle doğrudan bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Hemen hepsi *ortalama insanı* es geçen ve insandan ortalamanın üstünde bir katkı bekleyen reçeteler.

Bilgide kurtuluş, mesela, insanın ortalamanın üstünde bir zekası olmasını şart koşuyor. Dinde kurtuluş için ortalama insandan öte bir iman sahibi olmak ve *normal dışı* bir iman geliştirmek gerekiyor. Sanat için bir yetenek, en azından bir zevk sahibi olmak ve bu zevki eğitecek zamana ihtiyacı var. Zenginlik için becerinin yanı sıra çok çalışmak lazım. Özgürlük de onunla ne yapacağını bilmeyen insanlara bir şey sağlamıyor.

Ortalama insanı ciddiye alan yok gibi. Herkes ortalama insanların özendiği, ipini eline verdiği kişileri takip ediyor, çünkü insan psikolojisinde sürü halinde yaşamak olan bir canlı ve kendini güvende hissetmesi için diğerleriyle aynı fikirde olmayı tercih ediyor. Fikir/bilgi/sanat/zenginlik/özgürlük üreten ender insan, diğerlerini kendi istediği yöne bilinçli veya bilinçsiz çekiyor.

Bu sebeple demokrasi dediğimiz şey gerçekte bir *halk yönetimi* değil, bu ender insanlardan hangisinin kendi güçleri doğrultusunda insanlara yön verebileceğinin kavgası ve sebebi de ortalama insanın *nesne* değeri. Yönetenler/hükmedenler veya her ne diyorsanız onların derdi, bu ortalamanın bizatihi kendisi değil, onun kendi duruşlarınca sahip olduğu değer.

Mesela zengin adam, daha çok zenginliğe ulaşmak için ortalama insanı kullanmak zorunda olduğunu biliyor, onun için oyunun içine onu da çekmeye çalışıyor; fikir sahibi, fikirlerini duyuramadığı sürece hiçbir anlamı olmadığını biliyor, onun için insanları ikna etme telaşında; insanların hayatında yer edinmezse öleceğini bilen dinler de günlük hayata, doğuma, ölüme anlam vermekle meşgul; ortalama insana özgürlük vaadedenin derdi aslında kendisine dokunulmaması...

Ortalama insanın bizatihi değeri olduğunu, onu durmadan istismar edenler söylüyor, onun sayesinde muktedir, zengin, meşhur olanlar. Ortalama insan ise tek bir yerde kendi adına konuşuyor. İsyan ederken. O da her zaman çok kısa sürüyor; çünkü ortalama insan, dedik ya, tutunacak bir ip arıyor ve ipler koptuğunda ip uzatanlardan en sağlam gördüğüne tutunuyor.

Ortalama insanı ciddiye almak da, almamak da anlamsız. İnsanların bazısı bu ortalamanın dışına çıkmak için hayatları boyunca didiniyor ve yine bazısı bu ortalamadan asla ayrılmamak için.

Ortalama insan düşman değil, ortalama insan dost değil; dilersen cennet, dilersen cehennem inşa edilebilecek malzeme. Onun için ortalama insanla değil, ondan cehennem inşa edenlerle uğraşmalı.